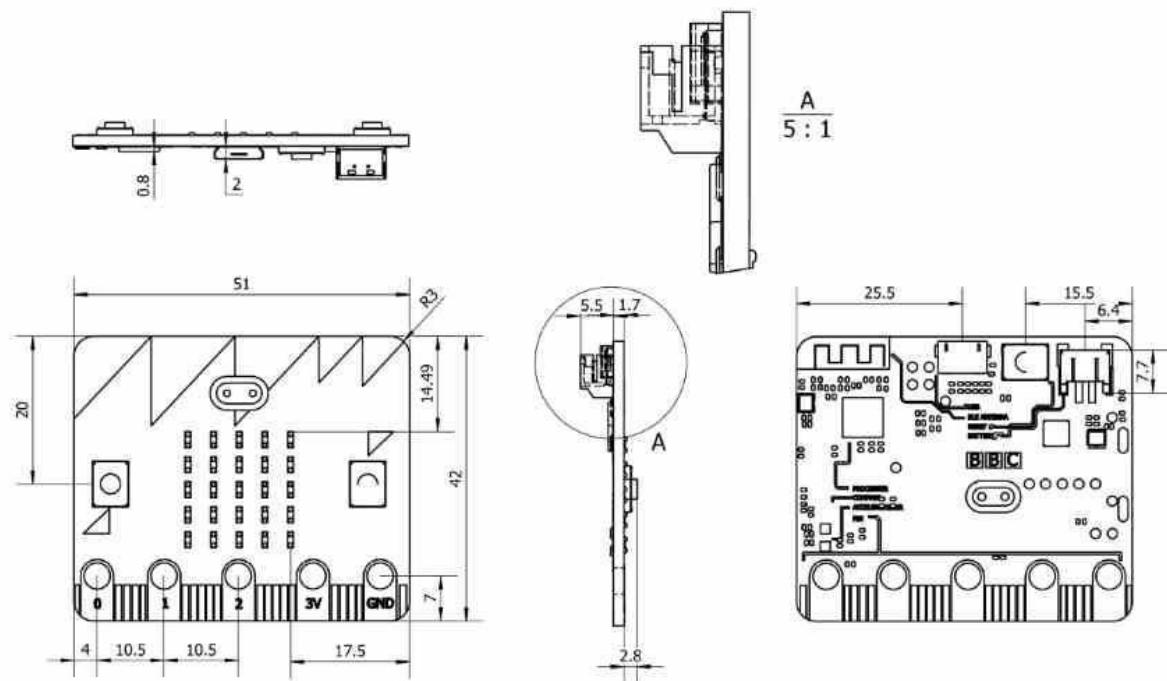

Radionica – Praktične primjene micro:bita

Predmetno područje: Tehnička kultura

Izradio: Vedran Menđušić
Vinkovci, 25.10.2017.

Županijski stručni skup učitelja tehničke kulture Vukovarsko srijemske županije Radionica – Praktične primjene micro:bita

Uvod:

Smisao radionice je pokazati mogućnosti micro:bita kao uređaja koji može upravljati vanjskim električnim elementima tj. njegove praktične primjene u različitim područjima tehničke kulture npr. u automatici, robotici, prometnoj kulturi i tehnici ili na redovnoj nastavi tehničke kulture.

Primjeri su postavljeni po težini od lakših prema težim, te prolaskom kroz primjere lako se dobije uvid u mogućnosti micro:bita. Prilikom odabira električnih elemenata za primjere vodio sam i računa o cijeni elemenata kako biste mogli (ako imate volju) iste ponoviti na svojim radionicama. Riješene programe možete pronaći na <http://cnet.hr>
Pribor: micro:bit, spojne žice, razvojne pločice, zvučnici, laseri, fotosenzori, LED, RGB diode, elektromotori.

PS. Na kraju svakog primjera napisao sam zanimljivosti iz područja tehnike i tehnologije

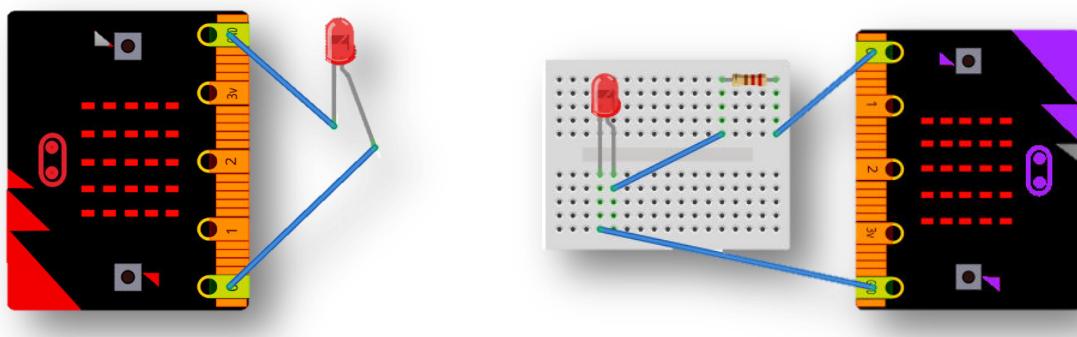
Sadržaj:

Primjer 1. – LED (ledica)	br. str.
a) paljenje i gašenje ledice pomoću tipaka A i B	(- 3 -)
b) automatsko podešavanje osvjetljenja ledice	(- 4 -)
c) podešavanje osvjetljenja pomoću tipaka A i B	(- 6 -)
d) automatsko podešavanje osvjetljenja pomoću ugrađenog fotosenzora	(- 9 -)
e) upravljanje osvjetljenjem pomoću drugog micro:bita (+1 micro:bit)	(- 11 -)
f) paljenje ledice pomoću magneta	(- 12 -)
g) ručna regulacija osvjetljenja (potenciometar i razvojna pločica)	(- 13 -)
Primjer 2. – paljenje ledice preko vanjskog fotosenzora (ledica, fotosenzor)	(- 14 -)
Primjer 3. – RGB dioda	
a) mijenjanje RGB osvjetljenja	(- 17 -)
b) mijenjanje RGB osvjetljenja u ovisnosti o temperaturi	(- 19 -)
c) mijenjanje RGB osvjetljenja preko akcelerometra	(- 19 -)
Primjer 4. – više ledica	
a) izrada žmigavca (2 ledice)	(- 20 -)
b) izrada semafora (3 ledice, razvojna pločica)	(- 21 -)
Primjer 5. – izrada alarma (otosenzor, laser, zvučnik, vibracijski elektromotor)	
a) laser i LDR senzor	(- 22 -)
b) magnet i zvučnik	(- 23 -)
Primjer 6. – upravljanje brojem okretaja elektromotora pomoću micro:bita i radioveze (dva micro:bita i elektromotor)	(- 25 -)

PRIMJER 1. - Upravljanje LED svjetlom pomoću micro:bita

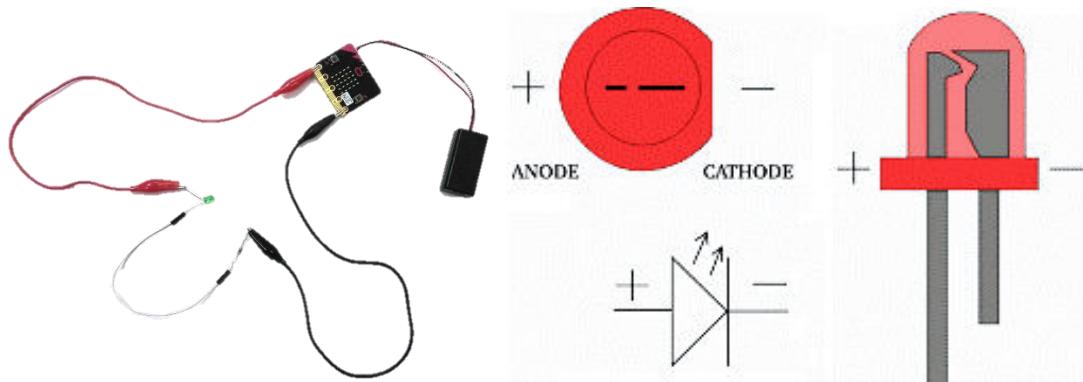
- Napravimo jednostavni strujni krug pomoću micro:bita i ledice, u kojem će tipka A biti ON sklopka, a tipka B OFF.
- Napišimo program koji postepeno pojačava sjaj ledice, kada postigne maksimalnu vrijednost gasi osvijetljenje i ponavlja postupak.
- Napravimo sklop koji postepeno povećava jačinu svjetlosti ledice pomoću tipaka A i B
- Izradimo program koji upravlja osjetljenjem ledice pomoću svjetlosnog senzora i micro:bita
- Upravljammo osvjetljenjem pomoću radioveze i dva micro:bita
- Paljenje ledice pomoću magneta
- ručna regulacija osvjetljenja

Montažna shema spajanja za sve primjere:

ili

Napomena: pripazite prilikom spajanja ledica na anodu i katodu

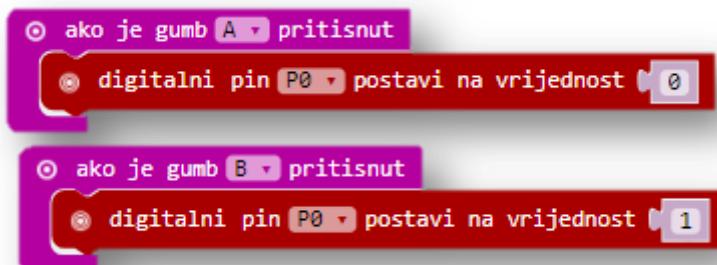

- Dioda je u strujni krug spojena putem dva vodiča, anode i katode, gdje je anoda spojena na pozitivnu stranu strujnog kruga, a katodu na negativnu stranu. Ako diodu krivo spojimo u

strujni krug, to jest anodu spojimo na negativnu stranu strujnog kruga (GND), a katodu na pozitivnu stranu (P0), dioda neće funkcionirati.

- a) Napravimo jednostavni strujni krug pomoću micro:bita i ledice, u kojem će tipka B biti ON sklopka, a tipka A OFF.

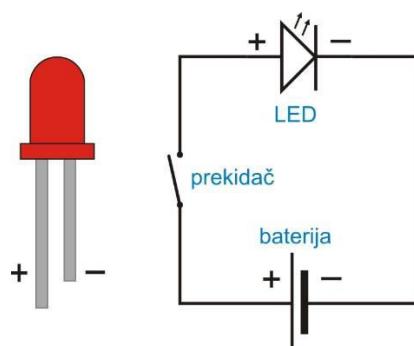
Program:

Naputak:

- Blok naredba „ako je gumb A ili B pritisnut“ nalazi se u grupi naredbi **Osnovno**. Vrijednost B izabiremo u padajućem izborniku koji se pojavljuje ako pritisnemo lijevim klikom na slovo A
- Blok naredba „digitalni pin P0 postavi na vrijednost 0“ nalazi se u **Advanced** i zatim odaberite **Priključci** u donjem redu. Vrijednosti 0 i 1 mijenjamo pomoću tipaka na tipkovnici

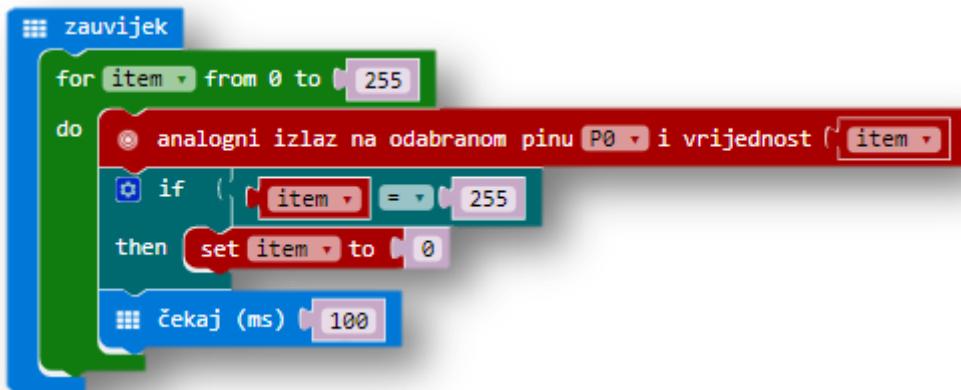
Jednostavni strujni krug prikazan na slici sastoji se od istosmjernog izvora napona Us, otpora R i LED:

Jeste li znali:

1927. godine ruski znanstvenik Oleg Losev stvorio je prvu svjetleću diodu. Napravio je na temelju istraživanja i promatranja emisije svjetlosti koja je nastajala kroz kristale cinkovog oksida i silicij karbida, ti kristali koristili su se u radijskim prijemnicima.

- b) Napišimo program koji postepeno pojačava sjaj ledice, kada postigne maksimalnu vrijednost gasi osvjetljenje i ponavlja postupak.

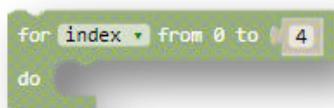
Program:

Naputak:

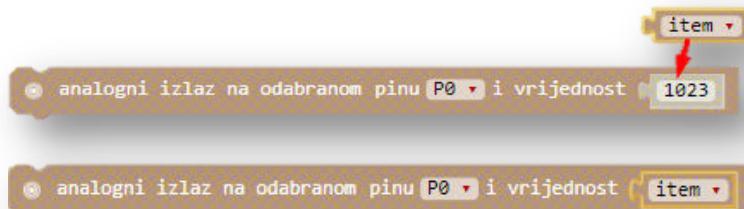
- Blok naredba „Zauvijek“ nalazi se u grupi naredbi odmah pri vrhu

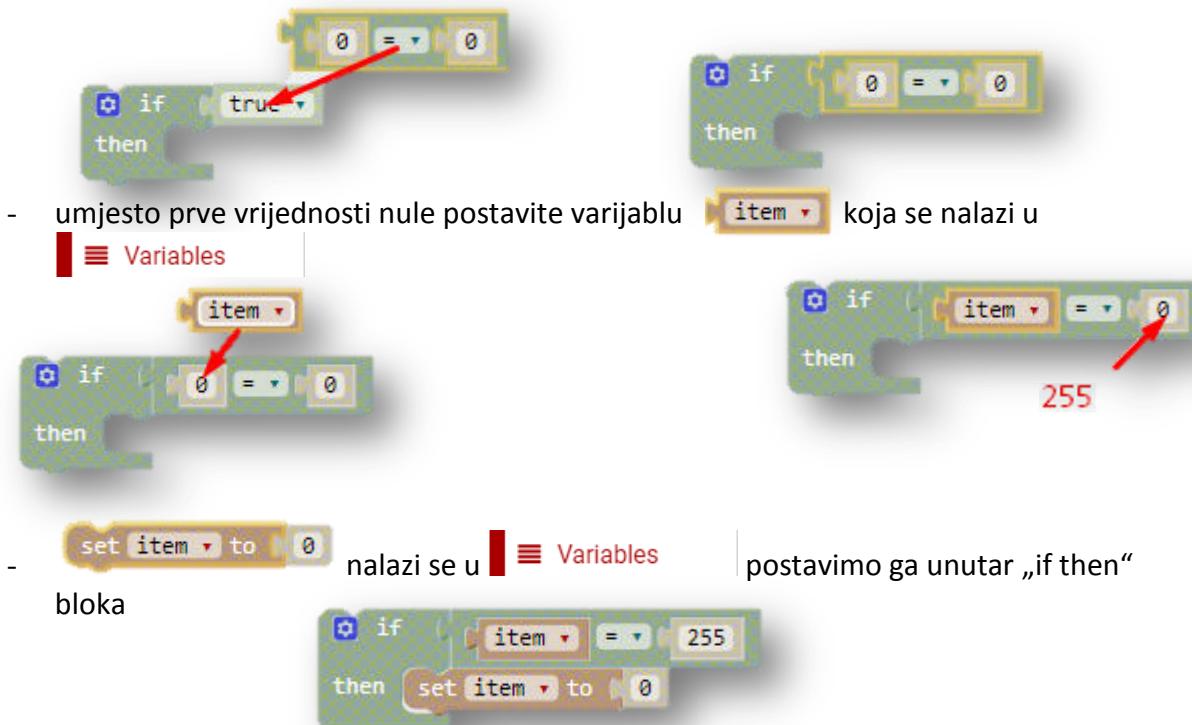
- Blok naredba „for index from 0 to 4“ nalazi se u i potrebno je promijeniti vrijednost **4** u **255** a index u item

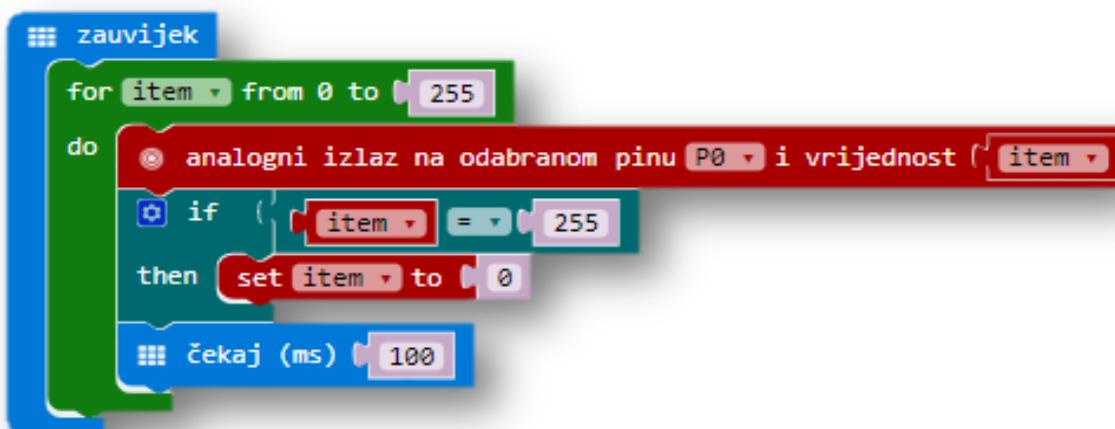
- Blok naredba nalazi se u -> u donjem redu. Umjesto brojčane vrijednosti 1023 potrebno je unijeti naredbu koja se nalazi u povlačenjem variabile u vrijednosno polje

- Blok naredba „if then“ nalazi se u grupi naredbi Logic kao i izvucite oba bloka na radnu površinu a zatim spojite

S gornjom skupinom bloka naredbi postavili smo uvjet, odnosno kada vrijednost dođe do maksimuma vraća se na nulu. Kada sve posložimo trebamo dobiti ovakav program.

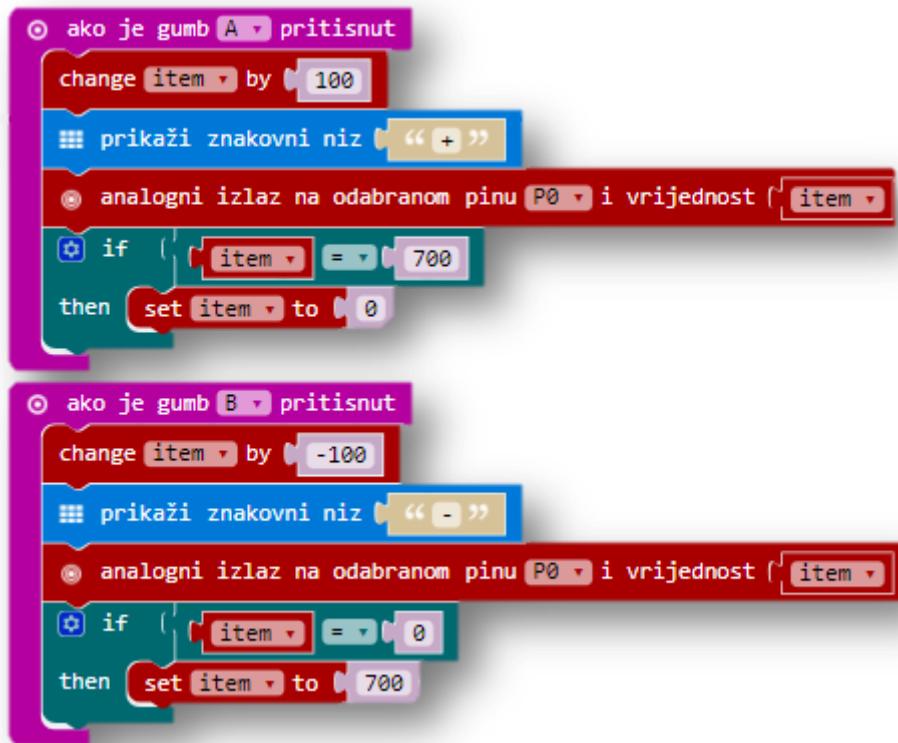

Jeste li znali:

Svjetleća dioda je temperaturno ovisna, pa s toga intenzitet emisije svjetlosti opada s porastom temperature.

c) Napravimo sklop koji postepeno povećava svjetlost ledice pomoću tipaka A i B

Program:

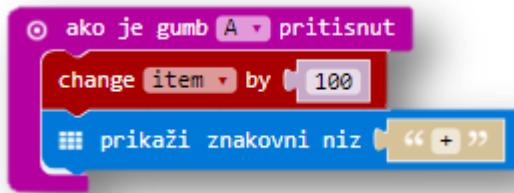

Naputak:

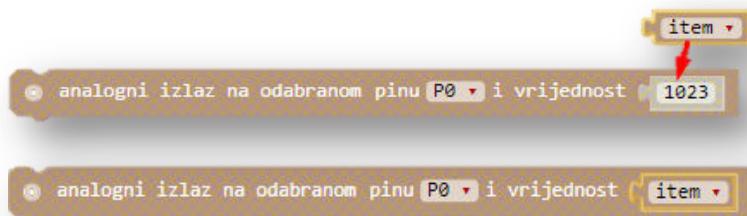
- Blok naredba „ako je gumb A ili B pritisnut“ nalazi se u grupi naredbi **Ulas** odmah ispod grupe **Osnovno**. Odaberemo blok i postavimo ga na radnu površinu s desne strane.
- Blok nalazi se u **Variables** | spojite blokove kao što je prikazano na donjoj slici i promijenite vrijednost u 100

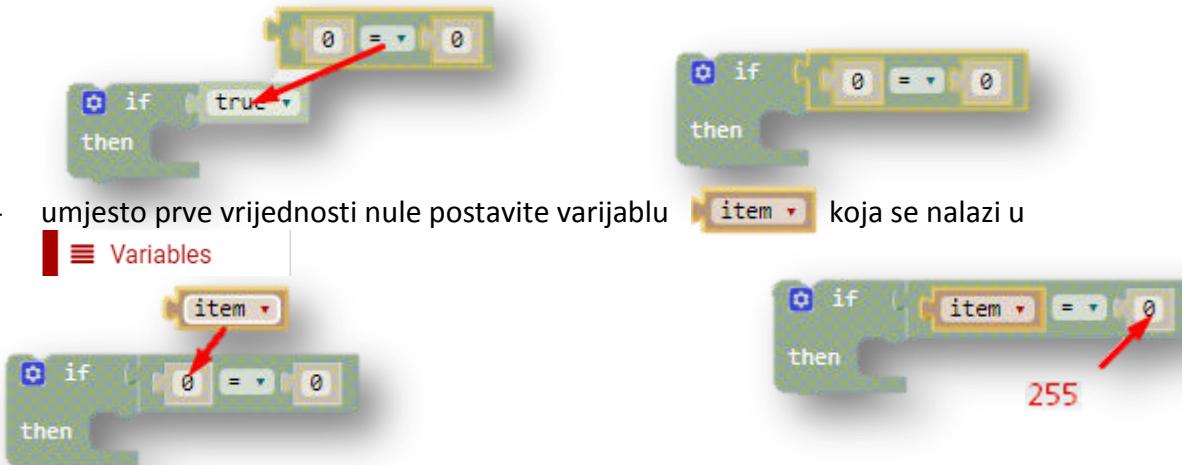
- Blok nalazi se u grupi **Osnovno** spojite blok sa prethodnim i promijenite riječ „hello“ u „+“ oznaku

- Blok naredba nalazi se u -> u donjem redu. Umjesto brojčane vrijednosti 1023 potrebno je unijeti naredbu koja se nalazi u povlačenjem variabile u vrijednosno polje

- Blok naredba „if then“ nalazi se u grupi naredbi kao i izvucite oba bloka na radnu površinu a zatim spojite

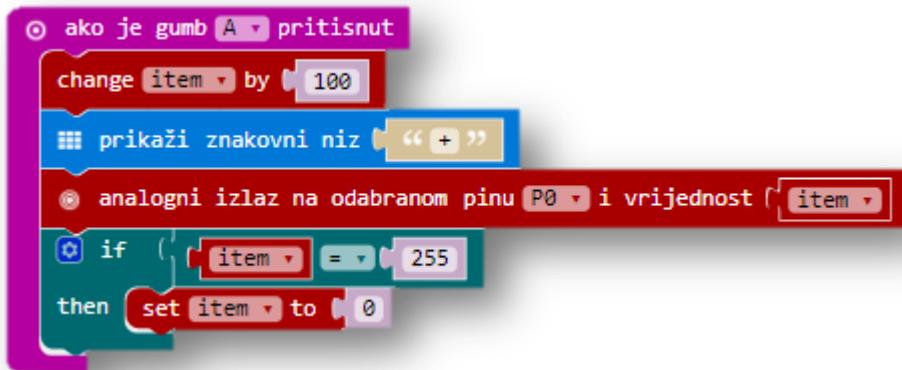
- umjesto prve vrijednosti nule postavite varijablu koja se nalazi u

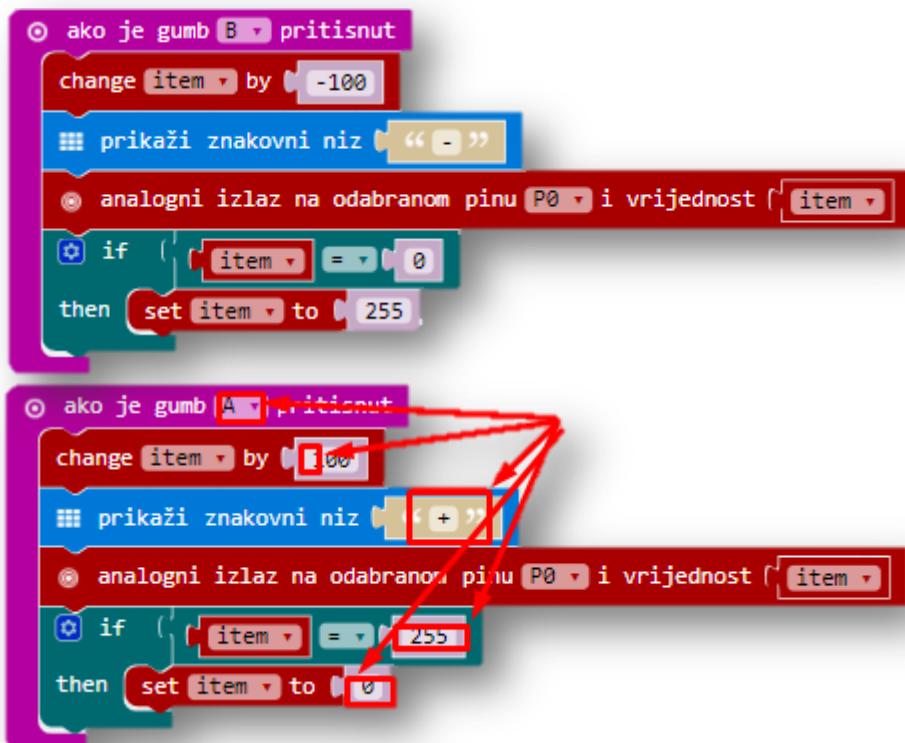
- nalazi se u postavimo ga unutar „if then“ bloka:

- Spojimo sve blokove s radne površine i dobijemo

- Drugi dio programa samo kopiramo, tako da označimo prvi blok ako je „gumb a pritisnut“ s lijevim klikom miša, a zatim odaberemo duplicate. Vrijednosti koje morate izmjeniti naznačene su markerom.

Jeste li znali:

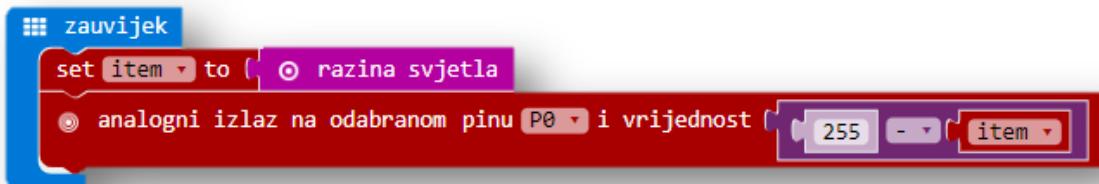
Da su se svjetleće diode pouzdan izvor svjetlosti u komunikacijskoj tehnologiji, pa se npr. fluorescentnim izvorom svjetlosti razvija se brzina od 10 kbit/s, dok se kod LED razvija brzina do 10 Gb/s. Brzina je ostvarena korištenjem RGB laserske diode i difuzora svjetlosti.

Da se uz bežični prijenos električne energije (Tesla/Soljačić) razvija i bežična optička komunikacija u prostorijama (LiFi), odnosno da izvori vidljive svjetlosti šalju informacije vašem mobitelu ili nekom drugom uređaju. Razvojem te tehnologije sadašnji WiFi otići će u prošlost, a samim tim i štetno EM zračenje.

d) Automatsko podešavanje osvjetljenja ledice pomoću ugrađenoog fotosenzora

- Napišimo program koji će automatski regulirati svjetlost vanjske ledice ovisno o vanjskom izvoru svjetlosti. Svjetlosni senzor na micro:bitu analogno će očitavati podatke u vrijednosti od minimalne vrijednosti 0 do maksimalne 255 i zatim paliti ledicu kada je tama i gasiti kada je prisutno vanjsko svjetlo.
- Fotootpornici (LDR otpornici) mijenjaju otpor u zavisnosti od tome da li su osvijetljeni ili nisu. Kada se osvijetle, oni bitno smanje otpor, spadaju u nelinearne otpornike.

Program:

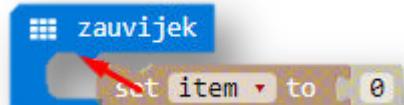

Naputak:

- Blok naredba „Zauvijek“ nalazi se u grupi naredbi **Osnovno** odmah pri vrhu

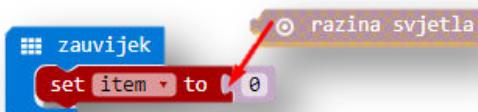

- Varijabla nalazi se u **Variables** spojimo je zajedno sa zauvijek naredbom

- Da bi varijabla poprimila vrijednost umjesto nule postavljamo senzor svjetlosti koji se nalazi

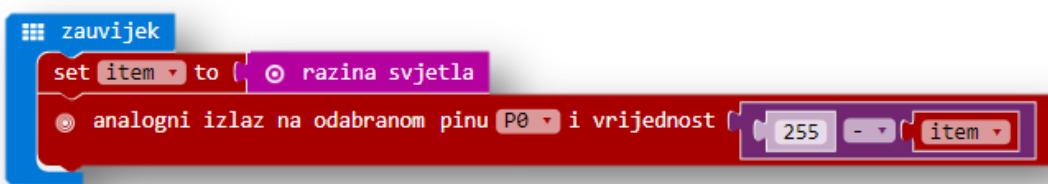
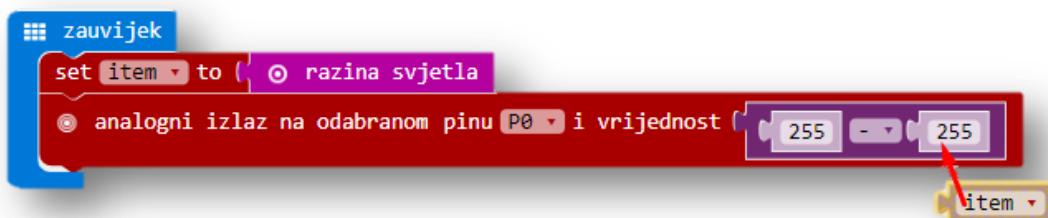
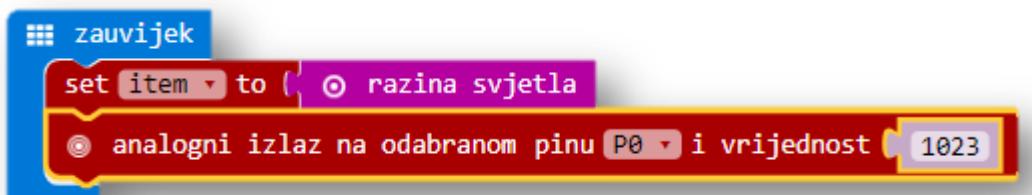
se u grupi naredbi **Ulas** odmah ispod grupe **Osnovno**. Odaberemo blok i spojimo ga s blokom set item

- Da bi ledica svjetlila samo kad je mrak potrebno je oduzeti od maksimalne vrijednosti u ovom slučaju 255 trenutnu vrijednost senzora

- Oduzimanje se nalazi u skupini **Math**

- Blok naredba nalazi se u **Advanced** -> **Prikључci** u donjem redu. Umjesto brojčane vrijednosti 1023 potrebno je
- Spojimo blokove redoslijedom kao na slici

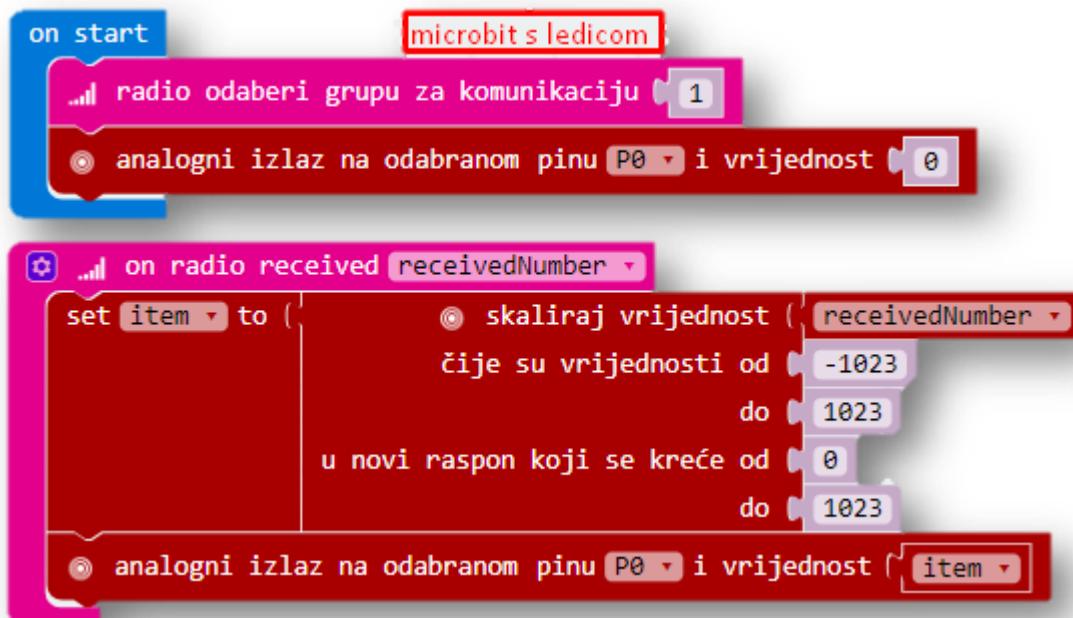

Jeste li znali:

2014. dodijeljena je Nobelova nagrada dvojici fizičara iz Japana koji su pridonijeli razvoju plavoga poluvodičkog lasera. Laser se primjenjuje u optičkim diskovima (Blue-ray). Plava dioda omogućila je izradu energetski štedljivih bijelih izvora svjetlosti velike svjetlosne jakosti.

e) Upravljajmo osvjetljenjem ledice pomoću radioveze i dva micro:bita

- Za ovaj primjer potrebna su nam dva micro:bita, prvi micro:bit treba biti spojen s ledicom, dok drugi micro:bit možemo slobodno pomicati. Micro:bit kojeg pomicemo bilježi vrijednosti na akcelerometru u rasponu od -1023 do +1023 i zatim putem radioveze šalje micro:bitu s ledicom.
- Micro:bit s ledicom raspoređuje zadalu vrijednost i od iste radi novi raspon od min 0 i max 1023 koju zatim šalje preko analognog porta kao napon.
- Kada upravljački micro:bit pomaknete trebalo bi se regulirati svjetlo na ledici

Jeste li znali:

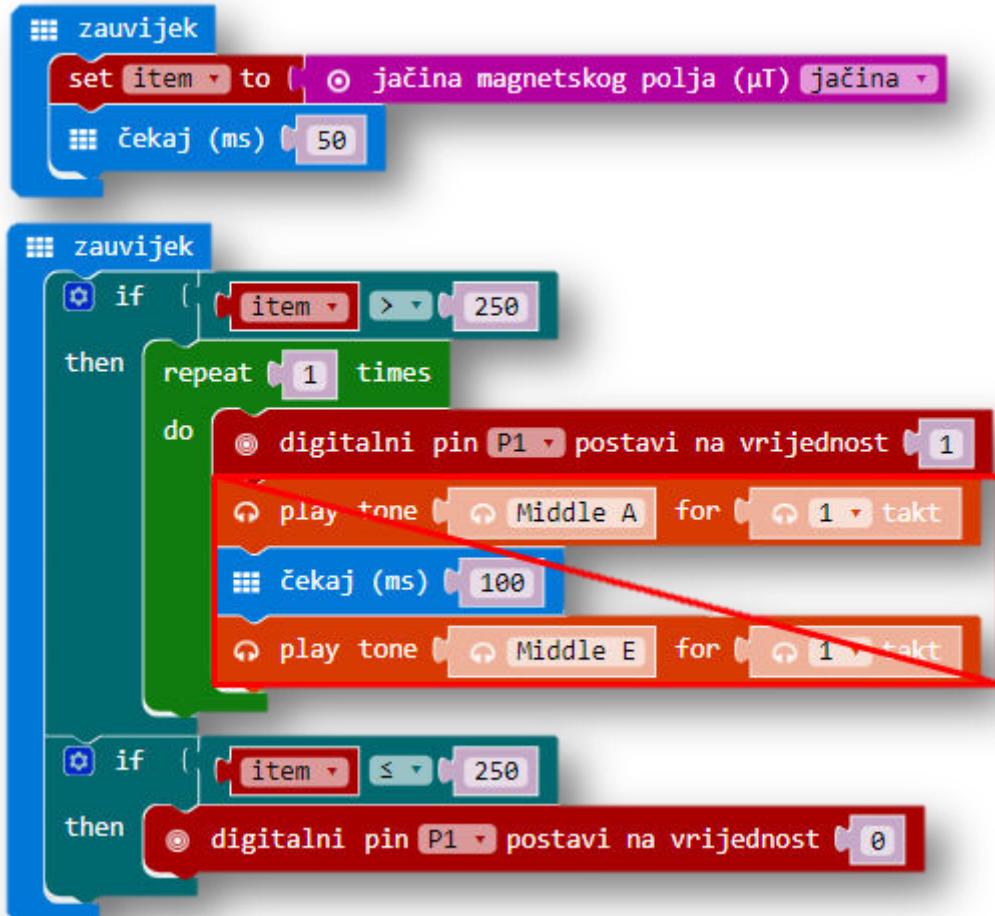
Razvoj fototelekomunikacijske tehnologije započeo 1880. godine u Washingtonu kada je Alexander Graham Bell izumio fototelefon, koji je govor prenosio putem modulirane sunčane svjetlosti na udaljenosti od par stotina metara.

Izradio: Vedran Mendušić
Vinkovci, 25.10.2017.

f) Paljenje ledice pomoću magneta

- Približavanjem magneta u neposrednu blizinu micro:bita mijenja se jačina magnetskog polja. Što je magnetsko polje jače, veći će napon biti na izlazu iz senzora.
- U slučaju da micro:bit zabilježi takvu promjenu pali ledicu i pušta zvuk preko zvučnika. Odmicanjem magneta od micro:bita zvuk prestaje i ledica se gasi.

Program:

Napomena : - Ako nemate zvučnik ignorirajte play tone blockove, izlaz za led je na P1, a za zvučnik P0

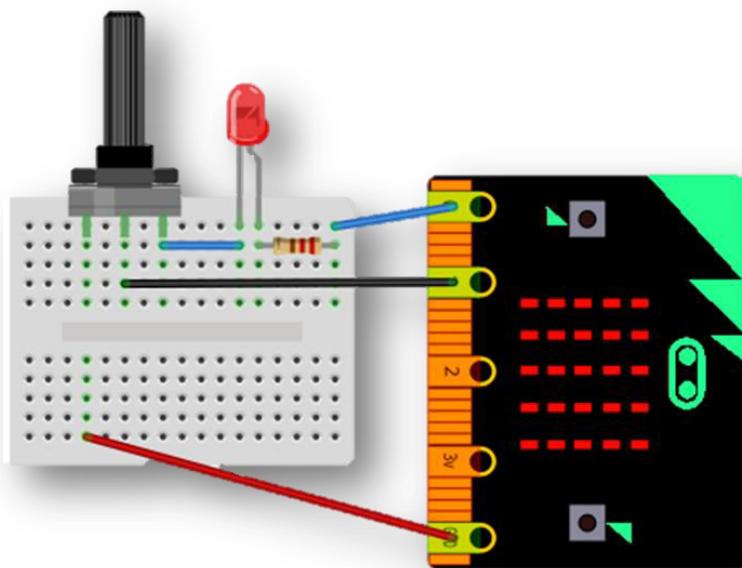
Jeste li znali:

Promjene u magnetskom polju bilježe se na trosmjernom low-power magnetometru u micro:bitu preko Hallovog efekta. Hallov efekt otkriven je 1879. godine, ali dugo vremena nije imao većeg značenja u fizici sve do naglog razvoja poluvodiča kada se prišlo detaljnom proučavanju toga efekta. Ozbiljniji razvoj senzora kreće s pametnim telefonima koji su danas nezamislivi bez tog senzora. U zadnje vrijeme koriste se automobilskoj industriji za regulaciju paljenja, spojke, ABS, kočnice, u robotici kod bezkolektorskih motora itd.

g) Ručno podešavanje osvjetljenja

- Zadatak je osmišljen kao mijenjanje napona u strujnom krugu u ovisnosti o otporu.
- Otpor mijenjamo ručno preko zadanog potenciometra tj. promjenjivog otpornika. Potenciometar možemo promatrati i kao serijski spoj dvaju otpornika ili više otpora. Primjena takvih otpornika može biti razna primjerice za podešavanje glasnoće zvuka u audio uređajima, za regulaciju osvjetljenja u prostoriji u vozilima i slično. Potenciometre postavljamo ispred prepojačala slabih signala npr. radiostanice ili mikrofona i izlaznog pojačala za zvučnik.
- Za LED diodu obično uzimamo da koristi 20mA na 2.5V tj. da ima oko $125\ \Omega$

Montažna shema spajanja:

Program:

```
zauvijek
set item to () ⚡ čita analognu vrijednost odabranog pina (od 0 do... pin P1)
    ⚡ analogni izlaz na odabranom pinu P0 i vrijednost (
        ⚡ skaliraj vrijednost ( item
            ⚡ čije su vrijednosti od 0
            ⚡ do 1023
            ⚡ u novi raspon koji se kreće od 0
            ⚡ do 255 )
```

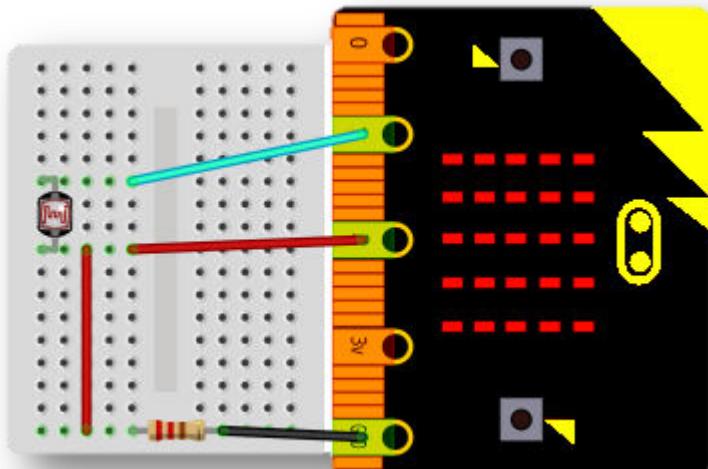
Jeste li znali:

Da je prvi pokušaj mjerena razlike između potencijala dvaju tijela napravljen davne 1786. (dva zlatna listića - elektroskop), a prvo pravo mjerjenje napravio je J. A. Flemming 1885. koristeći dvije različite žice koje je gurao jednu pored druge i tako mijenjao otpor (prvi potenciometar). Potenciometri su danas neizostavni dijelovi električnih gitara i zvučnika sa pojačalima.

PRIMJER 2. - Izradimo program koji upravlja osvjetljenjem ledice pomoću svjetlosnog senzora i micro:bita

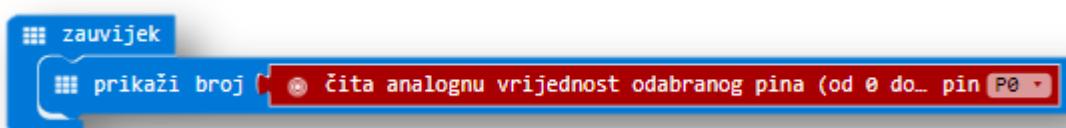
- Napišimo program koji prilikom osvjetljenja na micro:bitu pokazuje sunce, a prilikom zamračenja nema prikaza na ledicima.
- Zadatak je sličan „d) Automatsko podešavanje osvjetljenja ledice pomoću ugrađenog fotosenzora“ samo što u ovom slučaju koristimo vanjski fotosenzor (LDR) koji bilježi promjene svjetlosti. Podaci koji stižu u micro:bit kreću se u rasponu od 0 do 1023 tj. jednog kilobita

Montažna shema spajanja:

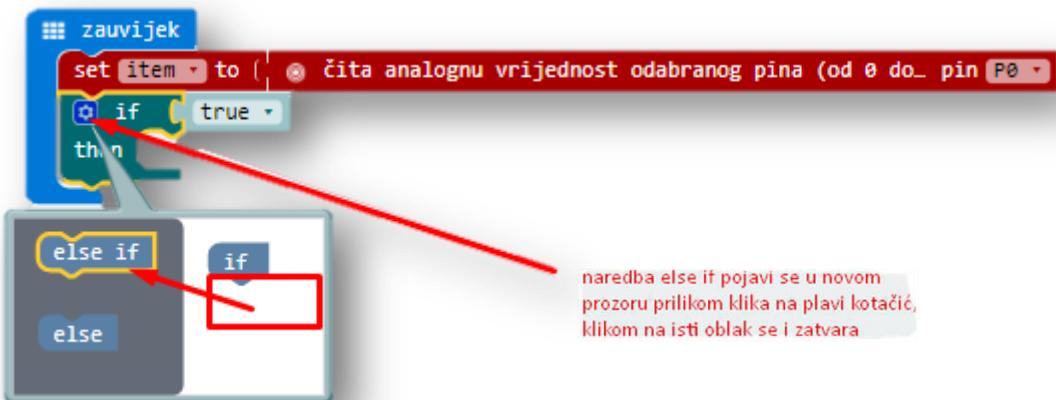
Napomena: Vrijednosti koje šalje svjetlosni senzor ovisi o osvjetljenju prostorije, s toga je potrebna kalibracija vrijednosti. Na micro:bit prebacite jednostavan program koji očitava vrijednosti fotosenzora, a zatim pokrijte senzor rukom. Dobivene rezultate skalirajte (podijelite) u 4 područja mjerjenja koje unosite umjesto brojčanih vrijednosti na slici programa.

Primjer programa za kalibraciju:

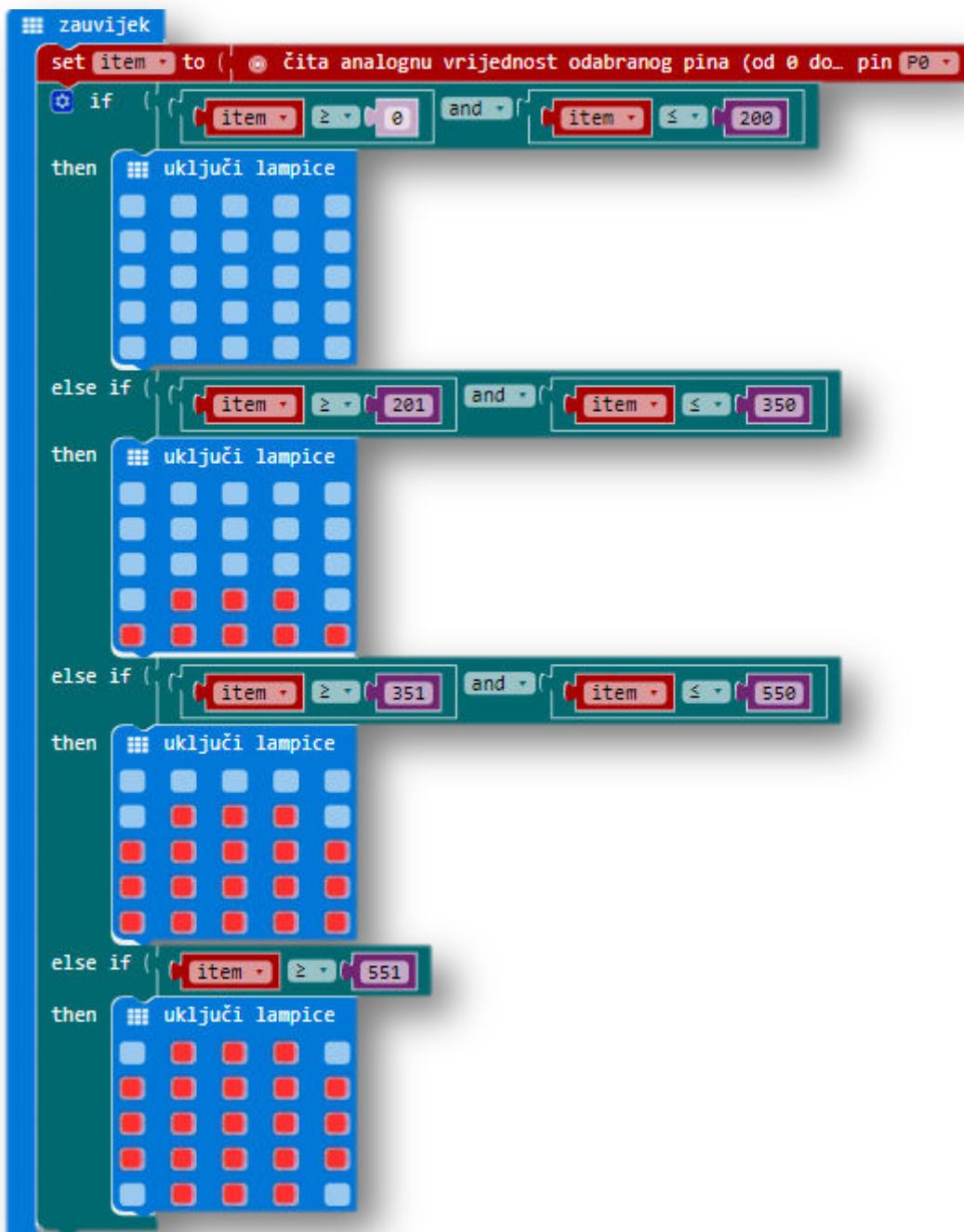

Naputak:

- Blok naredba „if then else“ tj. „else if“ nalazi se u grupi naredbi Logic

Program:

Jeste li znali:

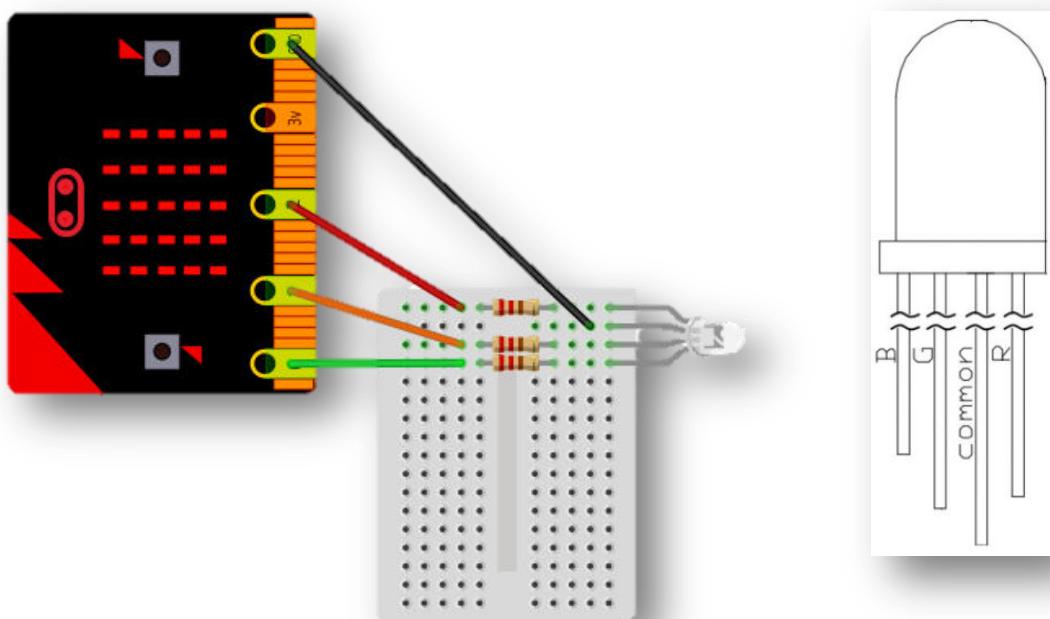
Novija generacija pametnih televizora i mobitela koristi organske svjetleće diode tkz. OLED, za generiranje svjetlosti služi organski sloj koji se nalazi između pozitivnih i negativnih nositelja. Tehnologija omogućuje proizvodnju iznimno tankih savitljivih ekrana, tanjih od papira.

PRIMJER 3. (RGB dioda)

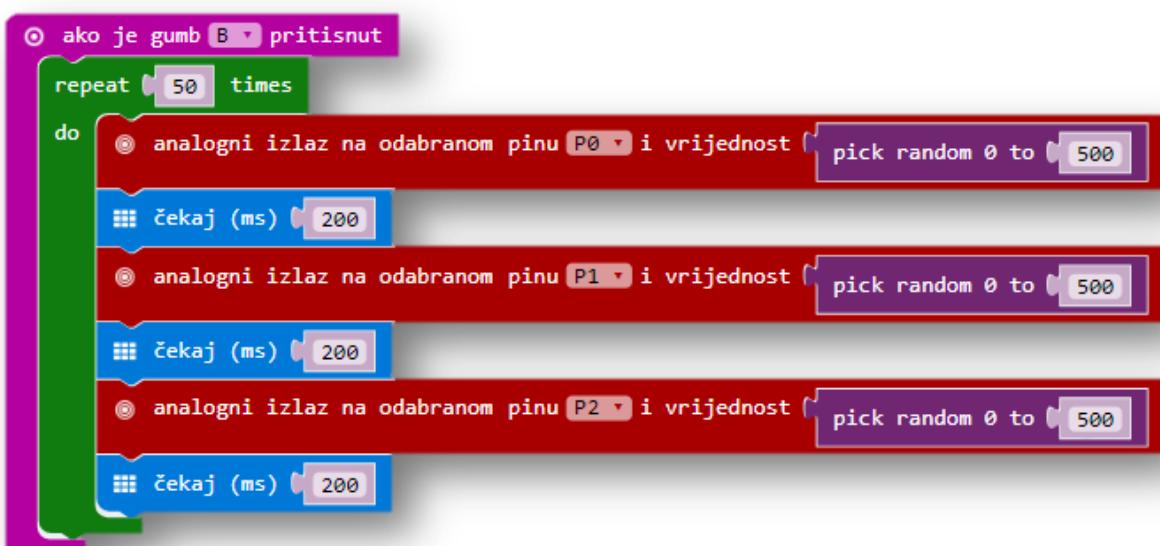
a) Mijenjanje RGB osvjetljenja u vremenu

- Napišimo program koji mijenja boje RGB diode u ovisnosti o proteklom vremenu.
- RGB dioda emitira tri primarne boje: crvenu, plavu i zelenu. Bijela svjetlost formira se kombinacijom te tri boje. Ove diode zahtijevaju elektronički sklop koji kontrolira emisiju raznih boja diode kako bi se ostvarila bijela boja.

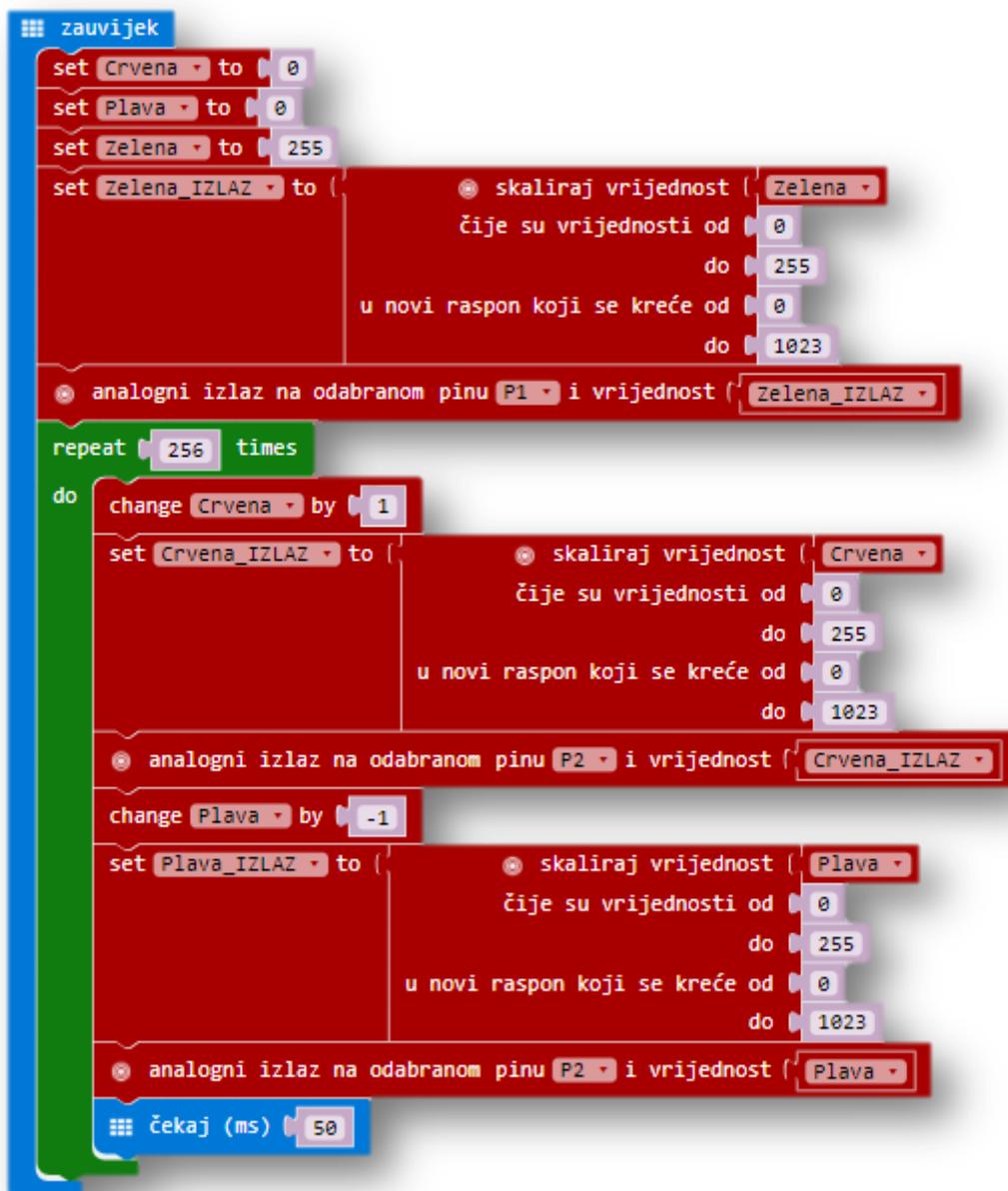
Montažna shema spajanja za sve primjere 3:

Program:

ili

Jeste li znali:

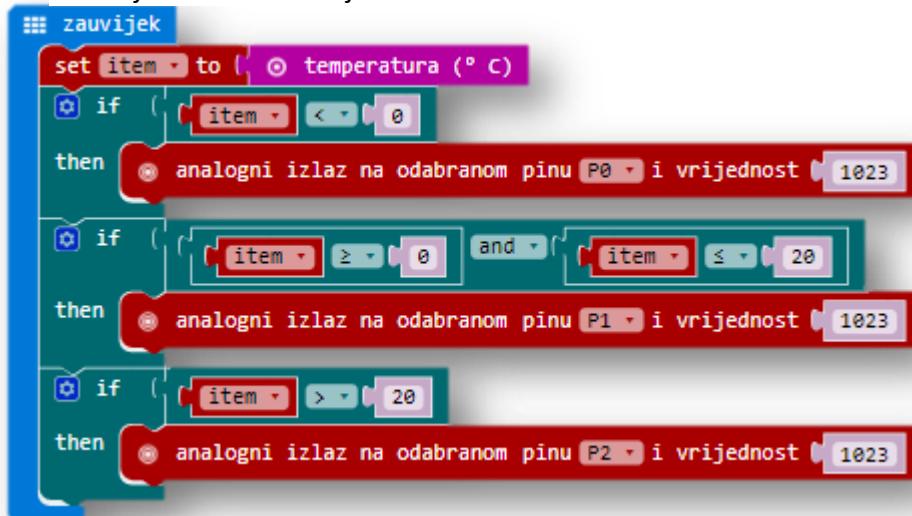
Panasonic i Samsung razvijaju panele za pametne telefone i televizore od prozirnog materijala. TOLED (Transparent OLED) tehnologija se bazira na katodi koja je optički prozirna, a anoda se sastoji od filma prozirnog metalnog oksida i reflektirajućeg metala, donji i gornji kontakti omogućuju transmisiju svjetlosti. Tehnologija se počela razvijati sredinom 2011., a danas je već u upotrebi na testnim modelima. Primjere možete naći na youtubeu.

b) Mijenjanje RGB osvjetljenja u ovisnosti o temperaturi

Izradio: Vedran Mendušić
Vinkovci, 25.10.2017.

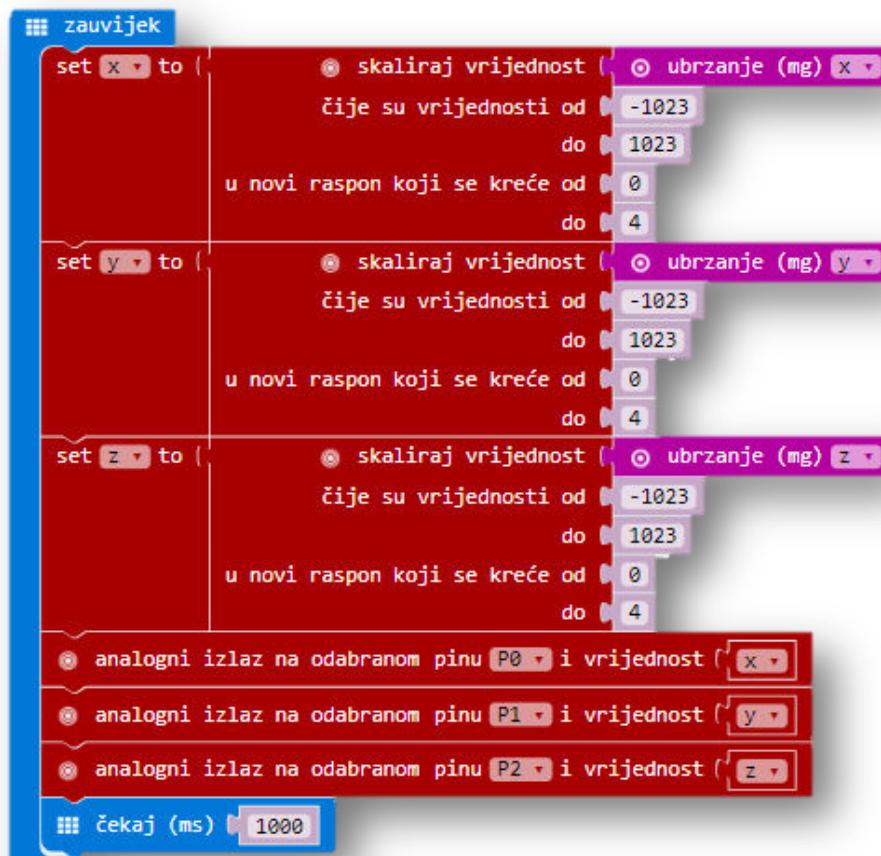
Županijski stručni skup učitelja tehničke kulture Vukovarsko srijemske županije
Radionica - Praktične primjene micro:bita

- Napišimo program koji mijenja boje RGB diode u ovisnosti o temperaturi senzora
- Kada je temperatura niža od 0°C tada ledica svjetli plavom bojom, kada je temperatura između vrijednosti 0°C i 20°C svjetli zeleno, a pri temperaturi većoj od 20° svjetli crvenom bojom

c) Mijenjanje RGB osvjetljenja preko akcelerometra

- Napišimo program koji mijenja boje RGB diode u ovisnosti o položaju micro:bita
- Pomicanjem micro:bita mijenja se i LED osvjetljenje

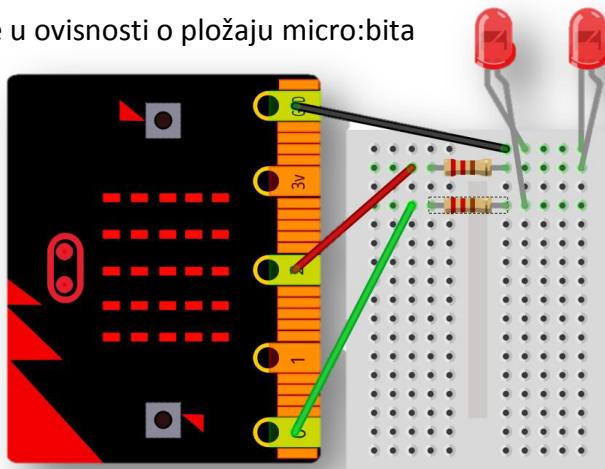

PRIMJER 4. – Primjena više ledica (primjeri iz prometne kulture)

a) Izrada pokazivača smjera pomoću dvije ledice i akcelometra

- Napišimo program pali diode u ovisnosti o položaju micro:bita

Montažna shema spajanja:

Program:

```
zauvijek
set [Maksimum v.] to [200]
while [ < acceleration (mg) x > Maksimum ]
  digital pin [P0 v.] set [0]
  wait [500 ms]
  digital pin [P1 v.] set [0]
  wait [500 ms]
while [ < acceleration (mg) x < -1 ]
  digital pin [P0 v.] set [1]
  wait [500 ms]
  digital pin [P1 v.] set [1]
  wait [500 ms]
```

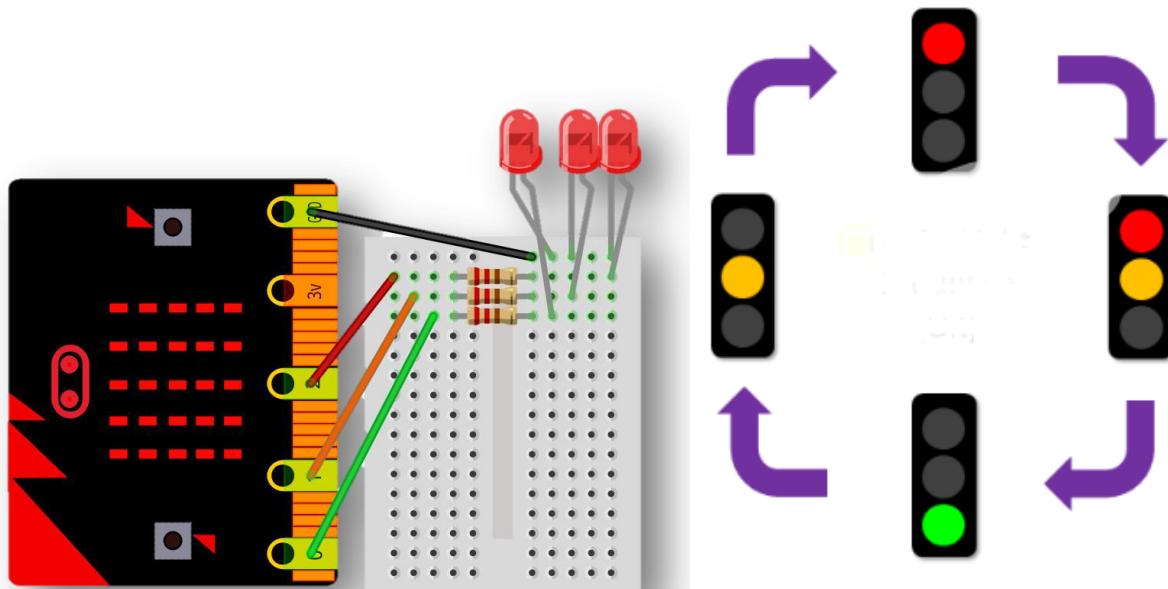
Jeste li znali:

Da se razvija mobitel bez baterije. Napajanje dobiva iz okolnih EM valova - bazne stanice (koristi vrlo male količine energije - snage nekoliko μW). Zbog toga signal se ne pretvara iz analognog u digitalni, već se direktno šalje u baznu stanicu koja pretvara signal u digitalni i spaja na digitalnu bežićnu mrežu.

b) Izrada prometnog semafora (primjeri iz prometne kulture)

- Napišimo program koji pali i gasi LED u različitim vremenima
- Vrijeme osvjetljenja crvene i zelene boje 5 sekundi, žute 3 sekunde

Montažna shema spajanja:

Program:

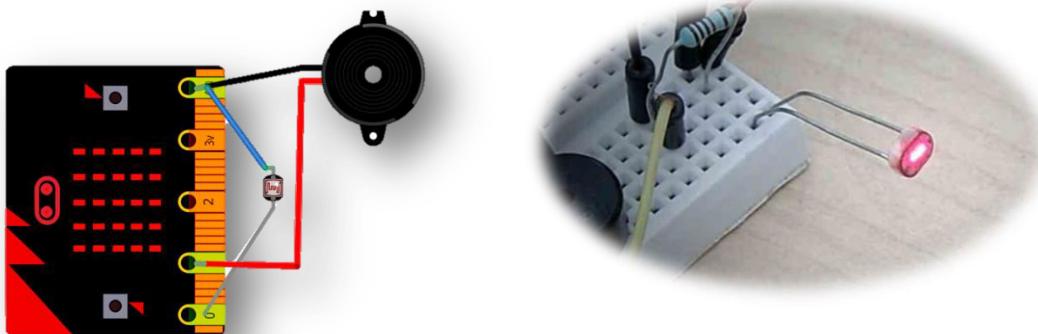
```
zauvijek
  digitalni pin P0 postavi na vrijednost 1
  digitalni pin P1 postavi na vrijednost 0
  digitalni pin P2 postavi na vrijednost 0
  čekaj (ms) 500
  digitalni pin P0 postavi na vrijednost 0
  digitalni pin P1 postavi na vrijednost 1
  digitalni pin P2 postavi na vrijednost 0
  čekaj (ms) 300
  digitalni pin P0 postavi na vrijednost 0
  digitalni pin P1 postavi na vrijednost 0
  digitalni pin P2 postavi na vrijednost 1
  čekaj (ms) 500
  digitalni pin P0 postavi na vrijednost 0
  digitalni pin P1 postavi na vrijednost 1
  digitalni pin P2 postavi na vrijednost 1
  čekaj (ms) 300
```

PRIMJER 5. – Izrada alarma (fotosenzor, laser, zvučnik, vibracijski elektromotor)

a) Laser i LDR senzor

- Za ovaj primjer potrebeni su nam dva micro:bit, LDR senzor, zvučnik i laser
- Spojimo prvi micro:bit sa senzorom i zvučnikom kao što je prikazano na slici
- Upaljeni laser usmjerimo u fotosenzor, prekidom svjetlosne zrake zvučnik radi

Montažna shema spajanja:

Program:

```
zauvijek
set Maksimum to 800
set VrijednostOsvjetljenja to 0
while true
do set VrijednostOsvjetljenja to ( čita analognu vrijednost odabranog pina (od 0 do... pin P0 )
    čekaj (ms) [10]
    if [ VrijednostOsvjetljenja < Maksimum ]
        then digitalni pin P2 postavi na vrijednost 1
            play tone [ Middle C ] for [ 1 takt ]
        digitalni pin P2 postavi na vrijednost 0
            play tone [ Middle E ] for [ 1 takt ]
```


b) Magnet i zvučnik

Primjer 1. Prilikom prolaska magneta u blizni micro:bita trebale bi se upaliti njegove ledice, udaljavanjem ugasiti probajte promjeniti jačina magnetskog polja iz vrijednosti 250 u neku drugu

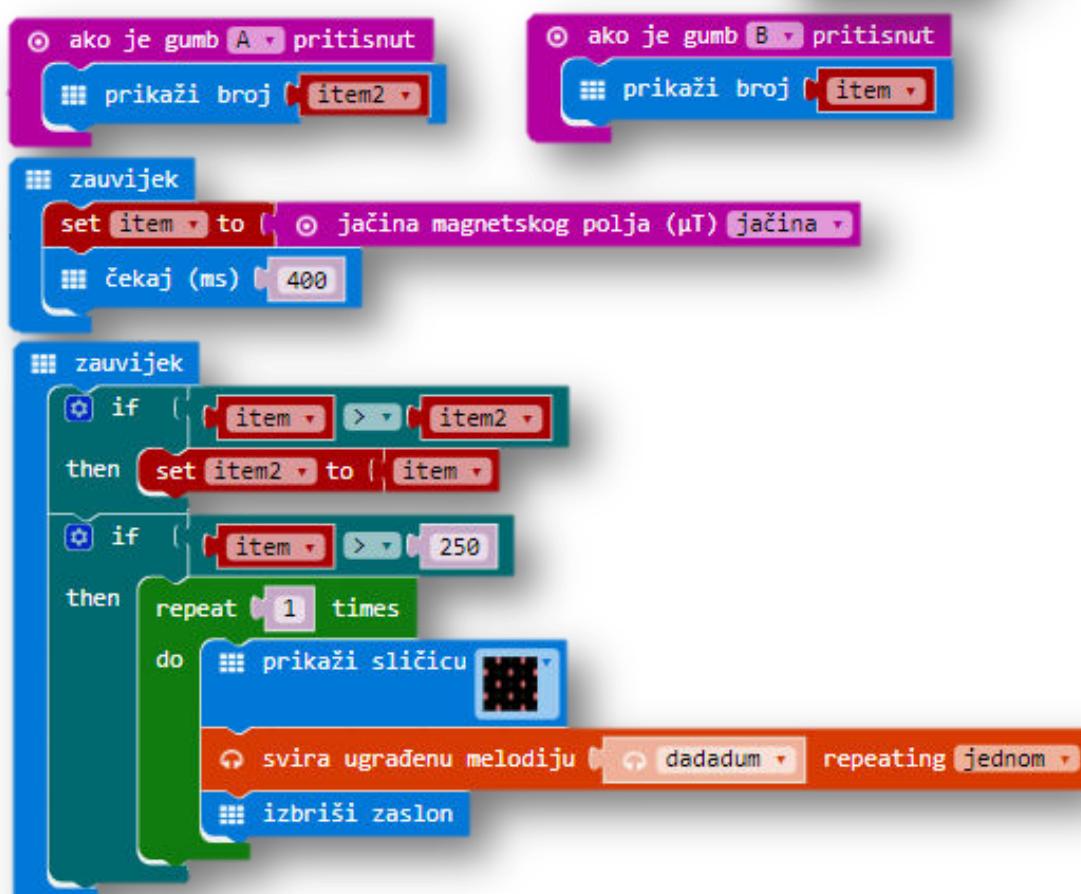
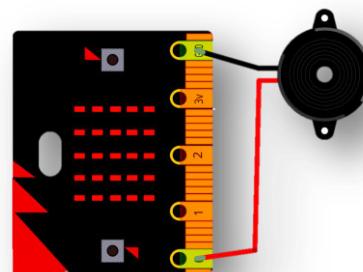
Program:

Primjer 2:

- Prilikom prolaska magneta u blizini micro:bita upaliti će se glazba, udaljavanjem ugasiti
- Pritisakom na tipku A pojavit će se trenutna vrijednost magnetskog polja, a na tipku B maksimalna

Program:

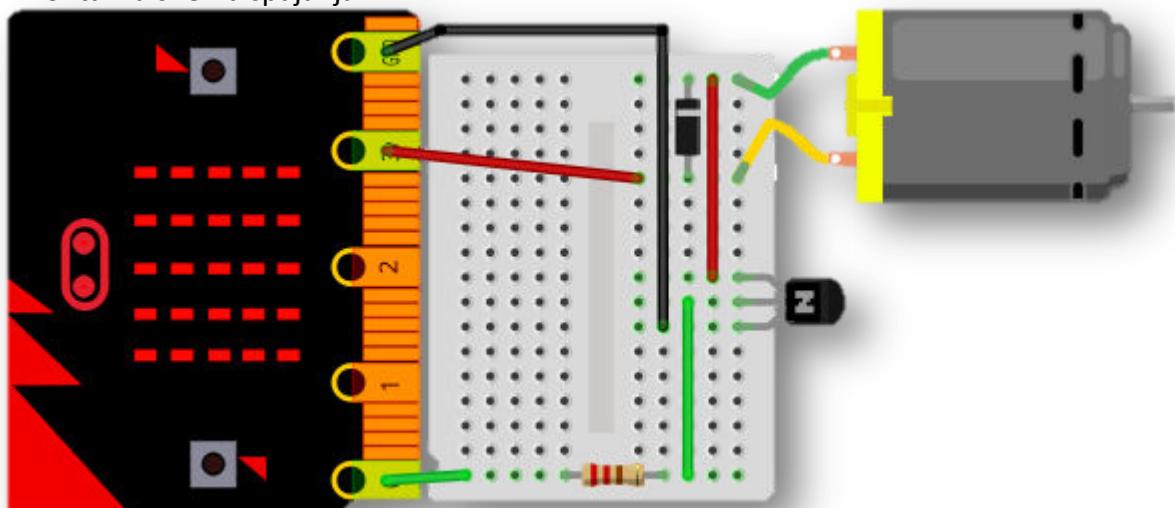
Primjer 3: Prikaz magnetskih polova na led ekranu (nisu potrebni nastavci izuzev magneta)

PRIMJER 6. – upravljanje brojem okretaja elektromotora pomoću micro:bita i radioveze

- Pribor: 2 micro:bita, NPN tranzistor, otpornik (470Ω), dioda, elektromotor

Montažna shema spajanja:

Program:

upravljački micro:bit

```
on start
    radio odaberi grupu za komunikaciju [1]
zauvijek
    set [item v] to [
        ◎ skaliraj vrijednost (◎ ubrzanje (mg) x v)
        čije su vrijednosti od [-1023] do [1023]
        u novi raspon koji se kreće od [0] do [1023]
    ]
    radio send number [item v]
    čekaj (ms) [50]
```

micro:bit s elektromotorom

```
on start
    radio odaberi grupu za komunikaciju [1]
on radio received [receivedNumber v]
    ◎ analogni izlaz na odabranom pinu [P0 v] i vrijednost [receivedNumber v]
```